

КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ СУДНОВОДІВ

У статті доведена важливість запровадження компетентнісного підходу до професійної підготовки майбутніх судноводіїв, викладені основні засади та вимоги до впровадження компетентнісного підходу у навчальному закладі морського спрямування.

Ключові слова: компетентнісний підхід, навички, особистісний розвиток, компетентність, судноводій, тренажерна підготовка.

Навчання у морському вузі для більшості студентів відкриває весь світ, а компетентному спеціалісту надається можливість бути конкурентоспроможним на ринку праці, конкурувати з філіппінцями, китайцями та бірманцями, отримати швидке підвищення та стати незамінним, високооплачуваним спеціалістом.

Компетентність моряка у питаннях пов'язаних з безпекою роботи на судні, правильністю організації та виконання вантажних робіт, встановлення правильних стосунків з керівництвом – це і є тими вимогами, які постають перед курсантами, що вони мають їм відповідати по закінченню вузу.

Згідно з великим тлумачним словником української мови: "компетентний – який з чим-небудь добре обізнаний; який ґрунтується на знанні; кваліфікований" [2]. Компетентністю є характеристика спеціаліста морського профілю, що представлена комплексом його знань, досвіду, навиків, мотивації, який дозволяє успішно вирішувати професійні завдання в морі та на суші. З упевненістю можна сказати, що навчання майбутніх судноводіїв у вузі невід'ємно пов'язане з використанням та впровадженням компетентнісного підходу.

Науковці зарубіжної та вітчизняної педагогічної науки приділяють пильну увагу питанням компетентнісного підходу до підготовки майбутніх спеціалістів.

Українські вчені О.В.Овчарук, Н.М. Бібік, О.І. Пометун, Л.С. Ващенко та інші вивчають питання світового досвіду та української перспективи впровадження компетентнісного підходу у сучасній освіті.

О.В.Овчарук наголошує, що сьогодні саме компетентності студента є індикаторами, що дозволяють визначити його готовність до особистісного розвитку, професійного та суспільного життя. На думку науковця, ринок праці диктує такі правила, що студент повинен вміти оперувати такими технологіями та знаннями, що задовольняють потреби інформаційного суспільства, підготують його до нових ролей у цьому суспільстві [1].

О.І. Пометун акцентує увагу на тому, що з удосконаленням освітніх стандартів в українських навчальних закладах обов'язково необхідне врахування вимог модернізації змісту освіти, осмислення структури, змісту, ролі компетентностей у навчанні та вихованні [1].

Як зазначає Н.М. Бібік, одним з аргументів на користь запровадження компетентнісного підходу є необхідність узгоджувати освітні системи в глобалізованому світі з метою надання молодій людині елементарних можливостей інтегруватися в різні соціуми, самовизначатися в житті. На думку науковця, через дуже стрімке прискорення соціокультурних змін кожне наступне покоління молодих спеціалістів має недостатньо можливостей набути досвіду від попередників. Н.М. Бібік наголошує на тому, що саме з запровадженням компетентнісного підходу мають ураховуватися принципи глобалізації освіти, а компетентності мають охоплювати такі якості людини, що дозволяють їй інтегруватись у широкий світовий соціокультурний контекст [1].

На думку Г. К. Селевко, компетентнісний підхід – це поступова переорієнтація освітньої моделі, де знання переважно передаються, навички формуються для створення умов оволодіння комплексом компетенцій, які означають потенціал, здатності майбутнього

спеціаліста до стійкої діяльності в умовах сучасного багатофакторного інформаційно і комунікаційно насиченого простору [5].

На думку сучасних педагогів, саме набуття життєво важливих компетентностей може дати людині можливості орієнтуватись у сучасному суспільстві, інформаційному просторі, швидкоплинному розвитку ринку праці, подальшому здобутті освіти.

Мета статті – проаналізувати та довести необхідність запровадження компетентнісного підходу до професійної підготовки майбутніх судноводіїв, викласти основні засади та вимоги до впровадження компетентнісного підходу у навчальному закладі морського спрямування.

Підготовка майбутніх судноводіїв відбувається в освітньому середовищі вищого навчального закладу, де студенти залучаються у процесі навчання та виховання до самостійної роботи, відбувається зростання особистої відповідальності за її результати.

Набуття випускниками морського вузу знань, умінь і навичок спрямоване на вдосконалення їхньої компетентності, сприяє інтелектуальному й культурному розвитку особистості, формуванню в неї здатності швидко реагувати на запити сучасності.

З приєднанням України до Болонського процесу змін потребує процес навчання та організація освіти у вузі. Більшість науковців говорять про необхідність визначити, відібрати та ґрунтовно ідентифікувати обмежений набір компетентностей, які є найважливішими, інтегрованими.

При формуванні концепції підготовки морських спеціалістів на основі компетентнісного підходу доцільно узяти до уваги світовий досвід, на основі якого формування професійної компетентності здійснюється за двома взаємопов'язаними та взаємодоповнюючими напрямками: академічна підготовка в стінах навчальних закладів і тренажерна підготовка у відповідних тренажерних центрах [3].

Дисципліни професійного напрямлення допомагають майбутнім спеціалістам морської галузі сформувати позитивне ставлення до професії, схильність та інтерес до неї, бажання вдосконалити свою підготовку, задовольняти матеріальні й духовні потреби, займаючись працею в галузі своєї професії. У вищій школі виховання інтересу й любові до обраної професії досягається шляхом вироблення у студентів правильного уявлення про суспільне значення та зміст роботи в майбутній галузі діяльності, про закономірності її розвитку. Впровадження компетентнісного підходу має відбуватися за рахунок виконання навчально-пізнавальних завдань спеціального та дослідницького типу, які пов'язані з опануванням найбільш типових умінь, які будуть допомагати у реалізації майбутніх професійних функцій.

Важливим є не тільки об'єм знань, а й уміння ними оперувати, бути готовим змінюватися та пристосовуватися до нових потреб ринку праці, оперувати й управляти інформацією, активно діяти, швидко приймати рішення, навчатись упродовж життя.

Тренажерна підготовка на базі тренажерних центрів забезпечує практичне використання набутих знань та навичок, закріплення на практиці необхідних умінь та отримання досвіду щодо операцій на борту судна, які будуть неодмінними складовими професійної діяльності у майбутньому. Тренажерні центри дають змогу майбутнім морякам проаналізувати свої відчуття, поведінку, достатність чи недостатність оволодіння професійними знаннями для роботи у морі. Тренажерна підготовка спрямована на прищеплення кандидатам на зайняття відповідної посади вузькопрофесійних знань, умінь і навичок. Компетентнісний підхід може бути реалізований тільки в діяльності, тобто в процесі виконання конкретною особою певного комплексу дій, тож діяльність є основою досягнення високого результату навчання студентів протягом практики.

Професійні компетентності можуть бути сформовані завдяки поєднанню обох видів підготовки, даючи той результат, на який сьогодні розраховує роботодавець. Використання компетентнісного підходу до професійної підготовки майбутніх судноводіїв посилює ефективність навчання за рахунок діяльнісної сутності навчання, акцентує увагу на способах і характері дій, укріплює взаємозв'язок між мотиваційною і ціннісно-орієнтаційною сферами особистості [5].

Запровадження компетентнісного підходу у професійній підготовці моряків забезпечується шляхом відтворення у навчальному процесі реальних умов праці, розв'язання реальних професійних завдань і проблем, з урахуванням особливостей сучасних потреб та вимог роботи на судні, тоді коли традиційна орієнтація професійної освіти на підготовку майбутнього професіонала не може забезпечити такої готовності, тому виникає проблема перегляду цільових установок, уточнення критеріїв професійної підготовки у контексті компетентнісного підходу.

Володіння професійними знаннями, розуміння особливостей фахової діяльності на достатньо високому рівні, готовність до інновацій в професійній галузі формується як єдність узагальнених знань і умінь, універсальних здатностей і готовності до вирішення великих груп завдань — від особистих до соціальних, професійних і спеціальних професійних компетенцій.

Таким чином, впровадження компетентнісного підходу до підготовки майбутніх судноводіїв має дати можливість усім суб'єктам освітнього процесу усвідомити кінцеву мету своєї діяльності: підготовку фахівця, що володіє як першорядними, так і професійними компетенціями, здатного вирішувати різні задачі фахового характеру, готового до змін у фаховій сфері, має високу мотиваційне спрямування працювати ефективно та з перспективою подальшого професійного росту, усвідомлює суспільну цінність своєї професії.

Компетентнісний підхід характеризується орієнтацією на діяльнісне освоєння дійсності. Тож, рівень освіченості визначається здатністю фахівця морської галузі розв'язувати проблеми різноманітної складності на основі наявних знань і умінь, які не заперечуються, а мають активно долучатися до вирішення різного кола питань та проблем. Компетентнісний підхід поглиблює й ускладнює цілі освітнього процесу, уточнює навчально-виховні завдання, активізує використання новітніх педагогічних технологій.

Морська галузь, будучи міжнародною, диктує свої правила підготовки моряків по всьому світу. Незалежно від того, де вони пройшли підготовку, вони повинні відповідати одним вимогам – вимогам Міжнародної морської організації (International Maritime Organization). Ці вимоги викладено у міжнародному кодексі з дипломування моряків та несення вахти, в основі якого лежить багаторівнева підготовка морських спеціалістів на основі компетентнісного підходу.

Формування фахових і загальних компетентностей конкурентоздатного фахівця морської галузі зумовлена міжнародними та національними вимогами, а також вимогами роботодавців до підготовки фахівців. Це і спричинило необхідність запровадження компетентнісного підходу до підготовки морських фахівців та визначення переліку фахових та загальних компетентностей для судноводіїв усіх рівнів від матроса до капітана.

Саме розвиток у особистості професійних компетентностей може дати майбутньому спеціалісту можливості орієнтуватись у сучасному суспільстві, інформаційному просторі, швидкоплинному розвитку ринку праці, подальшому здобутті освіти. Компетентнісно-орієнтований підхід до формування змісту освіти став новим концептуальним орієнтиром сучасних вузів України. Він забезпечує відповідну підготовку запитам ринку праці, відповідно підвищує конкурентоздатність моряків, ефективність їх професійної адаптації і діяльності.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бібік Н. М., Ващенко Л. С., Локшина О. І. та ін./ Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики // Під заг. ред. О. В. Овчарук. – К.: "К.І.С.", 2004. –112 с.
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови/Уклад. і голов. ред. Бусел В.Т. – К.: Ірпінь: ВТФ "Перун", 2009. – 1736 с.
3. Вісник ХДМА: Основні пріоритети компетентнісного підходу в організації навчально-виховного процесу у Херсонській державній морській академії / Засновник і видавець: ХДМА. Головний редактор – В.А. Синько // Випуск №5(32), 2013. – 4 с.

4. Лебедев О. Е. Компетентностный подход в образовании /О. Е. Лебедев // Школьные технологии. – 2004.– № 5. – С. 3-7.
5. Селевко Г. К. Компетентности и их классификация//Народное образование. – 2004. – № 4. – С. 138-143.

Бойко К.Л.

КОМПЕТЕНТНОСТНЫЙ ПОДХОД В ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКЕ БУДУЩИХ СУДОВОДИТЕЛЕЙ

В статье доказана важность внедрения компетентностного подхода в профессиональной подготовке будущих судоводителей, представлены основные принципы и требования к внедрению компетентностного подхода в учебном учреждении морского профиля.

Ключевые слова: компетентностный подход, навыки, личностное развитие, компетентность, судоводитель, тренажерная подготовка.

Boyko K.L.

COMPETENCE APPROACH IN PROFESSIONAL TRAINING OF FUTURE NAVIGATORS

Article proves the importance of competence approach application and implementation during professional training of future navigators, presented main principles and requirements as for implementation of competence approach in maritime educational institutions.

Key words: competence approach, skills, personal development, competence, navigator, training.

УДК 378.011.3-057.21:62

Бурдун В.В.

РОЗВИТОК ТЕХНІЧНОГО МИСЛЕННЯ У МАЙБУТНІХ ІНЖЕНЕРІВ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ

Стаття присвячена аналізу підходів до визначення сутності поняття "технічне мислення" і розгляду психолого-педагогічних умов формування технічного мислення в процесі професійної підготовки майбутніх інженерів.

Ключові слова: технічне мислення, інженери, професійна підготовка, психолого-педагогічні умови.

Інтенсивний розвиток науки і техніки, їхня інтеграція, ускладнення характеру і структури професійної діяльності в умовах науково-технічного прогресу, розробка нових технологій, що передбачають високоінтелектуальну працю, висувають високі вимоги до професійних інтелектуальних якостей інженера і до його творчих здібностей. Технічне мислення є професійно важливим видом мислення інженера. Сформованість цього виду мислення і успішність інженера у майбутній професійній діяльності значною мірою залежать від якості професійної підготовки у вищому навчальному закладі. Більш актуальними у наш час стають дослідження шляхів професійного становлення особистості в процесі підготовки у вищому навчальному закладі, і зокрема, можливостей формування професійно важливого для майбутніх інженерів виду мислення.

Проблема розвитку технічного мислення в учнів та студентів привертала до себе пильну увагу педагогів і психологів, як на етапі становлення, так і в процесі розвитку інженерної освіти. Дослідження Г. С. Альтшуллера, С. М. Василевського, Е. Ф. Зеєра, В. П. Зінченка, Т. В. Кудрявцева, В. І. Качнева, Б. Ф. Ломова, В. О. Моляко, В. В. Чебишевої, І. С. Якиманської та інших учених дозволили виділити сутність технічного мислення, встановити його структуру, обґрунтувати його самостійність і намітити шляхи формування.